

AKI SZERET GÖDÖRBEN LENNI...

Bernáth László, a Füzesabonyi Városi Könyvtár és Közösségi Ház munkatársa 2004. szeptember 17-én, a Kulturális Örökség Napja alkalmából országos kitüntetést kapott. Ennek értékét növeli az a tény, hogy mindössze ketten részesülnek évente a „*Régészeti Örökségünk megmentéséért*” elismerésben...

Laci bemutatásánál könnyű dolgom, van, hisz számtalan emlék köt össze minket...

Nem is olyan rég volt, mikor a öreg katonai Csepelről lepakolva kiépítettük táborunkat Nagyfüged határában, s mi régésztáborosok a Csörsz –árok titkát kutattuk. Bernáth Laci egy pici sátorban szállásolta el magát. Minden reggel elsőnek kelt, egész nap rendíthetetlenül lapátolt, ha kellett, egész dombokat hányt arrébb, ha kellett földet nyesett, ha kellett – élvezve a tapasztaltak kiváltságát - spaknival és ecsettet ügyködve kutatta a földet. Éjszaka képes volt a lobogó tábortűz mellett a legtovább virrasztani, s bámulni a csillagokat... Megvárta még a legutolsó „hazaérkezőt” is a fügedi kocsmából. Ezek rendre Kalmár Laci és Solymosi Laci régészurak voltak – a falubeliek csak így szólították őket - akik vendégként mindig ingyen ihattak a beszámolóért, a pajzán ókori történetekért.

Nem is olyan rég volt, mikor Boldog mellett a kukoricatáblában reménytelenül néztük az embermagasságot meghaladó gatz, a faluszéli cigánytelep kubikusainak mosolya kíséretében. Még most is a fülemben cseng az öreg Pepó szava:

- Drága rígisznó! Ezzel a flancos nipséggel akarnak itt dógozni? – s mutatott végig a pesti, fürdőruhás, szalmakalapos lányokon.

Utána persze könnyű pénzszerzés reményében gyorsan beajánlotta maga helyett a fiát, aki állítólag három ásonnyommal eléri az egytízet. Ács Csilla régésznő mosolyogva utasította el a felajánlást, hisz itt, az avar kori temetőfeltárásánál nem mennyiségi munkára, hanem a minőségre van szükség... A hozzám hasonló szorongók talán ekkor nyugodtak meg...

Komolyabbra fordítva a szót: A 46 éves Bernáth László 1969-ben kezdte meg régész pályafutását, mikor osztálytársaival az ifjú kor kutatási vágyától hajtva az Öregdombon, a Pusztaszikszó romkápolna környékén, a volt érseki nyaralókastély helyén, a környező homok-és sóderbányákban magánásatásokba fogott, mit sem tudva arról, hogy mindez bűncselekmény. Mentségéül szolgál, hogy a kiásott edények, csonteszközök megmaradtak, nagyrészt a Nemzeti Múzeumba és a füzesabonyi kiállítóhelyre kerültek. Ekkor már Román Gyuszi, Gulyás Ernő unokaöccsök is társultak a felfedezésekbe. Szinte minden más elpusztult 1976-ban a szennyvíztelep építésekor, mikor az Öregdomb 2/3 részét eltúrták. A földhordást, a romboló munkálatokat Laci jelentette be az egeri Dobó István Vármúzeumba, ahol Szabó János Győzőnek 4 éven keresztül minden Füzesabony és környéki földmunkát jelentett. Az 1976-os leletmentő ásatásokon ismerkedett meg az időszak legnagyobb magyar régészeivel, Kalicz Nándorral, Bóna Istvánnal, az akkor ötödéves egyetemista Szatmári Ildikóval, az ásatásvezető Stanczik Ilonával. Az ásatáshoz a leletmentő csapatot Laci szervezte meg. A gimnáziumban Eperjesi Lászlóné és Varga Jánosné táplálta benne a tüzet, akik előadásokra hívták, előadók szervezésében kérték segítségét.

Bóna István professzor egyetemi felvételi ajánlólevelet is írt a kiváló munka elismeréseképpen, de a Remenyikben 1977-ben végzett diák inkább a fizikai munkát és a nőülést választotta.

Középiskola után 6 évig az Áll. Gazd. Gyümölcsösében dolgozott, ahol talán nem nézték mindig jó szemmel a leletbejelentéseket – jobbnak látta ha arrébbáll. A Műemlékvédelmi Felügyelőség régészeti csoportjába került 3 évre, 1986-ig.

Ebben az évben a várossá válás folyamatának előállomásaként a létrehozandó füzesabonyi régészeti kiállítóhelyre keresett megfelelő személyt a Városi jogú Nagyközségi Közös Tanács direktívája. Zay Béla ki is kérte az agilis fiatalembert. A Központi Politechnikai Műhely ügyintézője lett, mellette intézte a kiállítóhely szakmai feladatait. Állományilag a Művelődési Központhoz került 1989-ben.

Leletbejelentések alapján - felszámolták a gyümölcsöskertet - 1983-ban kezdődtek a Dobó István Vármúzeum régészeinek leletmentő ásatásai. Egymás után került elő: egy neolit gödör, Árpád-kori ház, gepida női sír. Mindehhez nélkülözhetetlen segítséget nyújtottak a Műv. Központ honismereti szakkörösei, valamint Laci édesapja, akik részt vettek az ásatásokon.

Természetesen a szakmai ismeretségi kör fokozatosan bővült, elsősorban Szabó János és felesége Kállay Ágota, valamint Fodor László nevét kell említenünk, később Ács Csilla, és Domboróczki László vitte ásatásaira Lacit. Rajztudását, térlátását a szakma is nagyra értékeli.

Füzesabonyban az 1980-as években többszöri földbolygatások következményeként került ki az Öregdombra a védettséget jelölő tábla.

1986-87-ben rézkori kultikus építmény maradványára bukkantak a Lötéren. Ez az angliai Stonehenge-i megalit kőépítményekkel mutat vallási célzatú párhuzamot. Híre a világ összes rézkor kutatójához eljutott. A Füzesabonyi Középső Bronzkori Kultúrával minden egyetemen oktatják.

1987-en a volt érseki nyaralókastély helyéről 40 síros árpád kori temető részlet került elő.

Az M3-as nyomvonalában zajló neolit kori Gubakúti ásatások is országos híreik lettek, hiszen egy lelőhelyről arcábrázolásos edénytöredék innen került elő az országban legnagyobb számban eddig, s valószínűsíthetően az egyik legrégebbi újkőkori telepet találták meg

Laci, mikor a legnagyobb lelőhelyről faggatom, a Pusztaszikszó határában lévő temetőárokban körbevett avar kori temetőt említi. A valószínűsíthető 1000 sírból 249 feltérképezése történt meg 2000-ben, 68 sír került feltárássra, a többi anyagi források híján kutatásra vár.

Ha valaki a régész munkáját úgy képzei el, hogy spaklival és ecsettel tisztogatják a leleteket napi 8 órában, azok tévednek. Sokszor néhány nap alatt kell többheti földmunkát elvégezni tikkasztó hőségben, szélviharban. Laci legesztrémebb ásatási helyzete Ludas külszíni bányafejtésnél folyó feltáráson volt, ahol 65 C fokot mértek. A Moll gázvezeték Árpád -kori kemence feltáráskor olyan köd volt, hogy nem lehetett látni a mérőrudakat. A Régi 33-as vasúti füljárnál pedig a markológép néhány centi híjján a 4,5 m mély kutatóárokba jutatta.

Apropó mélység...

Sokan a magasság szerelmesei, mások a mélységeké. Régész számára pl egy longobárd sír feltárása jelenthet átlagnál nagyobb kihívást, a majd talajvízszint mélységű temetés miatt. A nagyfügedi Csörsz -árok alja is sem volt utolsó: áldozógödör után kutatva kutatástunk. Lelet híján a felbukkanó hideg vizet a sör hűtésére lehetett használni, vagy éppenséggel sajgó lábak áztatására, neagyisten sámán népdalok előadásának koncerttermévé lehetett avanszálni éjszaka. (Kellő bódító ital elfogyasztása után persze.)

Itt ismerkedtünk meg Patai Pállal, a Csörszárok leghíresebb hazai kutatójával.

Bernáth Laci természetesen nem csak a megyében ásott, részt vett a győri kora középkori kápolna romjainak feltárássában, a pécsváradi altemplom és templom Árpád-kori leleteinek megmentésében.

A teljesség igénye nélkül is lehetne folytatni a sort. Jelenleg külsősként a Dobó István Vármúzeum Sas úti raktárában leletfeldolgozásban segítkeznek. Büszke arra, hogy fia is több ásatáson vett részt.

Az idén elfogadott Általános Rendezési Terv régészeti lelőhelyjegyzékét ő állította össze. 30 évi kutatómunka után országos elismerésben részesült a Dobó István Vármúzeum felterjesztése alapján.

A Minisztérium után mi is gratulálunk!

Ha a hobbjáról kérdezzük, természetesen csak egy szót említ először: régészet, régészet, régészet...

Neki köszönhetjük, hogy a szikszói Szent Vendel kápolna megmenekült a végleges lerombolástól, mint műemléki épület, s hogy főépítési megmentési tanulmány készült felújítására. A régésztáboros ismerősök, akik tanárként látogatónak magukkal hozták a csillogó szemű tanítványokat, továbbvitték Füzesabony hírnevét. Régészeti kulturális örökségünk méltán nagyobb figyelmet érdemelne településünkön is! Bernáth Laci ezért mindent megtett. „A példát élni s éltetni kell!”

Sipos Attila